

HLAVNÉ ZISTENIA Z DOTAZNÍKOVÉHO PRIESKUMU V ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKOLÁCH O PRIEBEHU DIŠTANČNEJ VÝUČBY V ŠKOLSKOM ROKU 2019/2020

Komentár 2/2020
Alexandra Ostertágová, Juraj Čokyna¹

Zhrnutie výsledkov a odporúčania

Uzavretie škôl a vynútený prechod na dištančné vzdelávanie² v dôsledku pandémie bolo bezprecedentnou situáciou minimálne v moderných dejinách slovenského školstva. Vzhľadom na podmienky a časové okolnosti je možné konštatovať, že mnohé školy túto situáciu v rámci svojich možností zvládli. **Prechod na dištančnú výučbu podľa výsledkov prieskumu spustili školy najčastejšie v priebehu jedného týždňa a vo všeobecnosti boli schopné poskytovať aspoň čiastočnú náhradu bežnej výučby väčšine svojich žiakov a žiačok – napríklad k online výučbe malo podľa odhadov zo škôl prístup takmer 565 000 žiakov a žiačok (81,5 % žiackej populácie).** Zároveň sa však prejavili aj viaceré problémy, ktorých dôsledkom bolo, že tisíce žiakov a žiačok neboli do dištančného vzdelávania zapojení, alebo mali k vzdelávaniu prístup v obmedzenej a neefektívnej forme.

Podľa prepočtov na základe riaditeľských odhadov a odhadov triednych učiteľov a učiteliek nebolo do dištančného vzdelávania zapojených 52 000 žiakov a žiačok základných a stredných

¹ Na vzniku tohto materiálu sa výrazne podieľali aj Michaela Bednárík a Michal Rehúš (IVP). Za pomoc so spracovaním dát vďačíme Matejovi Sedláčekovi, za cenné komentáre k metodológii Samovi Varsíkovi (obaja IVP). Materiál prezentuje názory autorov a Inštitútu vzdelávacej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory a politiky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Cieľom komentárov IVP je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu. Práca neprešla jazykovou úpravou a recenzným konaním.

² Pojmom dištančné vzdelávanie/výučba v materiáli označujeme akékoľvek vyučovanie na diaľku (či už s využitím internetu, televízneho vysielania, telefonického kontaktu, zasielania tlačenej pracovných listov a pod.)

škôl (7,5 % žiackej populácie). Takmer 128 000 žiakov a žiačok (18,5 % žiackej populácie) sa neučilo prostredníctvom internetu (väčšia časť z nich sa pravdepodobne vzdelávala inými formami dištančnej výučby, napr. prostredníctvom zasielania tlačenej pracovných listov).³

Ukázalo sa, že **väčšina učiteľov a učiteľiek kombinovala online a offline⁴ formy** dištančnej výučby. **Oba spôsoby síce hodnotili** triedni učitelia a učiteľky zapojené do prieskumu **ako menej efektívne v porovnaní s bežnou, prezenčnou výučbou, no offline výučbu hodnotili ako výrazne menej efektívnu**. Triedne učiteľky a učitelia mali tiež podľa vlastných slov pri diaľkovom vzdelávaní problém dostatočne efektívne vysvetľovať učivo, poskytovať žiakom a žiakom spätnú väzbu a kontaktovať sa s nimi.

Pri online výučbe prevažovalo zasielanie zadaní emailom alebo inými komunikačnými kanálmi (tzv. asynchrónna výučba). Takýto spôsob online výučby pritom simuluje bežné vzdelávanie v menšej miere než synchrónna výučba, t. j. napríklad organizácia online hodín. Online hodiny pritom prevažovali ako spôsob online výučby len u čosi viac ako 20 % učiteľiek a učiteľov zapojených do prieskumu. **Online vzdelávanie sprevádzali podľa učiteľiek a učiteľov najmä problémy súvisiace s nedostatočnými digitálnymi zručnosťami žiačok a žiakov**.

V rámci offline výučby síce takmer pätina dopytovaných učiteľiek a učiteľov kombinovala zasielanie pracovných listov s telefonickým kontaktom, rovnako však **približne pätina z nich výlučne zasielala pracovné listy**. **Pri takejto forme výučby pritom nemajú žiaci a žiačky prístup k potrebnej pedagogickej podpore** nevyhnutnej pre zvládnutie zadaní zo školy (napr. vysvetlenie učiva, pomoc pri vypracovávaní zadaní a pod.).

V prípade opätovného uzatvorenia škôl by sa potrebovalo v rôznych oblastiach dištančnej výučby vzdelávať takmer 80 % učiteľiek a učiteľov zapojených do prieskumu. Hoci išlo o celkom novú situáciu a učiteľky a učitelia na Slovensku nie sú systematicky pripravovaní na vzdelávanie v oblasti dištančnej výučby, **počas uzatvorenia škôl absolvovala takéto vzdelávanie necelá polovica z nich**.

Riaditeľky a riaditelia škôl by v prípade opätovného uzatvorenia škôl **potrebovali podporu v sprístupňovaní online výučby** žiakom a žiakom, **poskytovanie internetových služieb a hlasových hovorov pre učiteľský zbor**, ako aj **dostupnosť kvalitných učebných materiálov pre dištančné vzdelávanie**.

Situácia bola kritická predovšetkým v školách s vysokým zastúpením žiakov a žiačok zo sociálne znevýhodneného prostredia a v špeciálnych základných školách. Podiel nezapojených detí a detí, ktoré sa neučili prostredníctvom internetu, bol v týchto školách **niekoľkonásobne vyšší oproti**

³ Odhady vychádzajú z odpovedí na otázky, v ktorých mali triedni učitelia a učiteľky, riaditelia a riaditeľky odhadnúť (1) aká časť žiakov sa VÔBEC NEZAPÁJALA do vzdelávania (nezúčastňovali sa výučby, nereagovali na zadávané úlohy) a (2) aká časť žiakov a žiačok sa učila cez internet (online výučba).

Nevyhnutne to však neznamená, že všetci žiaci a žiačky bez zapojenia do dištančnej výučby (52-tisíc) patria zároveň do skupiny žiakov a žiačok, ktoré sa neučili cez internet (128-tisíc). Tieto dva údaje nemožno jednoduchým spôsobom skombinovať – respondenti a respondentky totiž v dotazníku neodpovedali na to, aká časť detí bez výučby cez internet sa učila prostredníctvom iných foriem dištančnej výučby (napr. tlačenej pracovných listov) a aká časť z nich sa neučila vôbec. Keďže však máme k dispozícii odhad o počte žiačok a žiakov, ktorí sa vôbec nezapájali do vyučovania (52-tisíc), možno predpokladať, že prinajmenšom väčšina zo žiakov a žiačok, ktorí sa neučili prostredníctvom internetu, sa do výučby zapájala inými formami.

⁴ Pojmom **online výučba** označujeme akékoľvek dištančné vzdelávanie, ktoré zahŕňa využitie internetu (zasielanie emailov a správ, videokonferenčné hovory). Pojmom **offline výučba** označujeme akékoľvek dištančné vzdelávanie, pri ktorom sa nevyužíva internet (zasielanie pracovných listov, telefonický kontakt či televízne vzdelávanie).

priemeru iných škôl. Učiteľky a učelia v týchto školách častejšie hlásili problémy súvisiace s diaľkovým vzdelávaním a **riaditeľky a riaditelia týchto škôl častejšie uvádzali**, že by v prípade opätovného uzavretia škôl **potrebovali podporu najmä v oblasti sprístupnenia prezenčného vzdelávania** pre vybrané skupiny žiakov a žiačok (napríklad so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) **a v oblasti podpory offline vzdelávania** (napr. podpora pri tlači a distribúcii pracovných listov).

Vzhľadom na prebiehajúcu druhú vlnu pandémie je reálnou možnosťou, že školy budú musieť opätovne prerušiť prezenčnú výučbu (Rozhodnutie ministra školstva č. 2020/15801:1-A1800⁵). Aby sa zabezpečil prístup k vzdelávaniu pre všetkých žiakov a žiačky a aby sa súčasne poskytla školám a vyučujúcim dostatočná podpora pri takejto forme vzdelávania, Inštitút vzdelávacej politiky odporúča na základe vyhodnotenia hlavných zistení z dotazníkového prieskumu v základných a stredných školách realizovať najmä opatrenia v nasledujúcich oblastiach.

1. Poskytnúť školám podporu, aby vedeli udržať prezenčnú výučbu čo najdlhšie

Podľa vyjadrení triednych učiteliek a učiteľov je dištančná výučba menej efektívna ako prezenčná. Dištančnú výučbu zároveň sprevádzali problémy so zapájaním žiakov a žiačok do vzdelávania, ako aj so samotným priebehom a kvalitou výučby. Z hľadiska prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu je preto potrebné **poskytnúť školám podporu na to, aby mohli čo najdlhšie udržať prezenčnú výučbu pre čo najväčší počet žiačok a žiakov.**

- Pri plánovaní epidemiologických opatrení je potrebné zohľadňovať zdravie detí v kombinácii s potrebou **prístupu k plnohodnotnému vzdelávaniu, ktoré môže minimálne určitá časť škôl viesť zabezpečiť výlučne prostredníctvom poskytovania prezenčnej výučby.** Je preto nevyhnutné, aby ministerstvo školstva užšie spolupracovalo s Úradom vlády SR, s ministerstvom zdravotníctva a s Úradom verejného zdravotníctva, a **aby v prípade, ak sa epidemiologická situácia výrazne zhorší, spoločne pripravili súbor širších protiepidemiologických opatrení, ktorými sa predíde zatváraníu škôl počas druhej vlny epidémie.**
- Je potrebné priebežne zabezpečovať dobrú informovanosť všetkých aktérov (zriaďovateľov, vedenie škôl, učiteľských zborov a zákonných zástupcov žiakov a žiačok), aby sa v prípade podozrenia výskytu ochorenia v škole znížili obavy zákonných zástupcov, ktoré by mohli viesť k odmietaniu posielat' deti do školy. Jednou z možností môže byť vytvorenie pracovnej skupiny, ktorá identifikuje vhodné informačné kanály (vrátane offline spôsobov pre zákonných zástupcov, ktorí nemajú prístup k internetu) a zároveň pripraví a zrealizuje cieleňú a čo najprístupnejšiu informačnú kampaň.
- Je nevyhnutné zabezpečiť, aby školám či ich zriaďovateľom počas celého školského roka nechýbali financie na nákup dezinfekčných a ochranných prostriedkov potrebných na čo najdôslednejšie zníženie pravdepodobnosti prenosu COVID-19 v priestoroch školy.
- V prípade, že budú školy kvôli epidemiologickej situácii prinútené prejsť na dištančné vyučovanie, **je potrebné jednoznačne usmerniť školy a zákonných zástupcov detí, že realizácia a účasť na dištančnom vzdelávaní sú povinné.**

⁵ <https://www.minedu.sk/data/att/17169.pdf>

Box 1: Existujúce opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ SR) zamerané na udržanie čo najdlhšej prezenčnej výučby

V nasledujúcej tabuľke prinášame prehľad opatrení, ktoré ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie pripravili pre nový školský rok. K začiatku školského roka sa niektoré z odporúčaní IVP už realizovali, ich komplexné vyhodnotenie však prekračuje rámec predkladaného materiálu⁶.

Potrebné opatrenia, ktoré IVP identifikovalo na základe dotazníkového prieskumu od riaditeľov a učiteľov	Existujúce opatrenia k začiatku šk. r. 2020/2021
<p>Pri plánovaní epidemiologických opatrení je potrebné zohľadňovať zdravie detí v kombinácii s potrebou prístupu k plnohodnotnému vzdelávaniu. Je preto nevyhnutné, aby ministerstvo školstva užšie spolupracovalo s Úradom vlády SR, s ministerstvom zdravotníctva a s Úradom verejného zdravotníctva, a aby spoločne pripravili súbor protiepidemiologických opatrení, ktorými sa predíde plošnému zatváraniu škôl počas druhej vlny epidémie.</p>	<p>MŠVVaŠ SR vytvorilo tzv. semaforey, manuály, ktoré majú prispieť k diferenciacii postupu pri podozrení a pozitívnych nálezoch COVID-19 medzi žiakmi, žiačkami a školským personálom.</p>
<p>Je potrebné priebežne zabezpečovať dobrú informovanosť všetkých aktérov (zriaďovateľov, vedenie škôl, učiteľských zborov, zákonných zástupcov), aby sa v prípade podozrenia výskytu ochorenia v škole znížili obavy zákonných zástupcov, ktoré by mohli viesť k odmietaniu posielat' deti do školy.</p>	<p>1.) MŠVVaŠ SR vytvorilo manuály o postupe škôl pri bežnej situácii (tzv. zelená fáza), podozreniach na ochorenie (tzv. oranžová fáza) a pozitívnych prípadoch COVID-19 (tzv. červená fáza).⁷</p> <p>2.) MŠVVaŠ SR zároveň zverejnilo na svojej webstránke infografiky, ktoré vychádzajú z manuálov o postupe škôl v zelenej, oranžovej a červenej fáze.⁸</p> <p>3.) Zverejňovanie dokumentov na stránke minedu.sk a zároveň odkazy na oficiálne dokumenty na stránke ucimenadialku.sk.⁹</p> <p>4.) MŠVVaŠ SR spustilo projekt "EDU TV"¹⁰, ktorý obsahuje informačné a PR videá ministerstva. Videá sú prístupné cez stránku ucimenadialku.sk a prostredníctvom YouTube kanálu MŠVVaŠ SR.¹¹</p>
<p>Je nevyhnutné zabezpečiť, aby školám či ich zriaďovateľom počas celého školského roka</p>	<p>1.) MŠVVaŠ SR poskytlo zriaďovateľom škôl dodatočný príspevok na pokrytie výdavkov spojených s pandemiou</p>

⁶ Vyhodnotenie by vyžadovalo tak kvantifikáciu opatrení z hľadiska zásahu – t. j. či realizované opatrenia pokryli potreby všetkých relevantných aktérov (napr. akú časť učiteľskej populácie v školách zasahuje realizované vzdelávanie o dištančnej výučbe), ako aj analýzu opatrení z hľadiska obsahu a kvality (napr. či sa organizované vzdelávanie vzťahuje na oblasti, ktoré učiteľky a učitelia uviedli ako prioritné, resp. nakoľko vzdelávací obsah korešponduje s aktuálnymi odbornými pedagogickými poznatkami). Pre čo najkvalitnejšiu podporu vzdelávania počas pretrvávajúcej pandémie COVID-19 je súčasne vhodné realizované opatrenia pravidelne monitorovať a vyhodnocovať.

⁷ <https://www.minedu.sk/manual-opatreni-pre-skoly-a-skolske-zariadenia-aktualizovany/>

⁸ V prípade špeciálnych škôl sa infografiky nevytvárali

⁹ <https://ucimenadialku.sk/usmernenia/otvorenie-skolskeho-roka-2020-2021>

¹⁰ <https://ucimenadialku.sk/edutv>

¹¹ <https://www.youtube.com/channel/UChe5Ua4t6WAYi2fhopFsZQ/videos>

<p>nechýbali financie na nákup dezinfekčných a ochranných prostriedkov, potrebných na čo najdôslednejšie zníženie pravdepodobnosti prenosu COVID-19 v priestoroch školy.</p>	<p>vo výške 15 miliónov eur. Cieľom príspevku je pokryť potreby škôl do konca roka 2020.</p> <p>2.) MŠVVaŠ SR¹² umožnilo školám použiť na nákup dezinfekčných a ochranných prostriedkov nevyužitú prostriedky zo vzdelávacích poukazov za školský rok 2019/2020 novelou zákona č. 597/2003 Z. z.</p>
<p>V prípade, že budú školy kvôli epidemiologickej situácii prinútené prejsť na dištančné vyučovanie, je potrebné jednoznačne usmerniť školy a zákonných zástupcov detí, že realizácia a účasť na dištančnom vzdelávaní sú povinné.</p>	<p>Podľa pokynov a usmernení z manuálov pre školy v súčasnosti MŠVVaŠ v prípade základných^{13,14} aj stredných škôl¹⁵ odporúča školám spustiť dištančné vzdelávanie "podľa možností školy".</p>

2. Prijat' opatrenia, ktorými sa zvýši počet žiakov a žiačok s prístupom k online výučbe a podporí sa výučba s využitím IKT

Hoci dištančnú výučbu (online aj offline) považovali učiteľky a učelia v porovnaní s prezenčnou formou za menej efektívnu, online výučbu hodnotili v porovnaní s offline výučbou ako efektívnejšiu. Preto, ak bude nutné niektoré školy uzavrieť, tieto školy by mali mať k dispozícii pomoc, na základe ktorej budú schopné sprístupniť online výučbu čo najväčšiemu možnému počtu žiakov a žiačok.

Treba pritom zároveň myslieť na to, že samotná prístupnosť zariadení a internetového pripojenia nemusí nevyhnutne viesť k úspešnému naštartovaniu online výučby. Z prieskumu vyplynulo, že žiačky a žiaci mohli mať pomerne často problém s prácou s technológiami. Učiteľky a učelia síce obdobný problém udávali pomerne zriedkavo, no väčšina by v prípade opakovaného uzatvorenia škôl uvítala vzdelávanie v oblasti technických zručností. Popri sprístupňovaní online výučby je preto potrebné zároveň:

- Zabezpečiť, aby mali vyučujúci, žiaci a žiačky prístup k vyhovujúcim technickým zariadeniam a k internetovému pripojeniu; a
- Zabezpečiť technickú podporu vyučujúcich, žiakov a žiačok, aby dokázali zvládnuť problémy súvisiace s realizáciou online výučby (napr. podporou vzdelávania priamo v školách, vznikom siete digitálnych koordinátorov, či vytvorením učiteľských metodík zameraných na poskytovanie podpory žiakom a žiačkam, ktorí ešte nemajú dostatočné skúsenosti na samostatné zvládnutie online výučby).

¹² <https://www.minedu.sk/usmernenie-k-prispevku-na-zaujmove-vzdelavanie-vzdelavacie-poukazy-6-5-2020/>

¹³ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v základných školách pre školský rok 2020/2021, str. 9-10, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17073.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17074.pdf>

¹⁴ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách pre školský rok 2020/2021, str. 10, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17091.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17092.pdf>

¹⁵ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v stredných školách, pracoviskách praktického vyučovania, jazykových školách a školských internátoch pre školský rok 2020/2021, str. 11, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17081.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17082.pdf>

Box 2: Existujúce opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu zamerané na zvýšenie počtu žiakov a žiačok s prístupom k online výučbe a opatrenia vedúce k podpore výučby s využitím IKT

V nasledujúcej tabuľke prinášame prehľad opatrení, ktoré ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie pripravili pre nový školský rok. K začiatku školského roka sa niektoré z odporúčaní IVP už realizovali, ich komplexné vyhodnotenie však prekračuje rámec predkladaného materiálu.

Potrebné opatrenia, ktoré IVP identifikovalo na základe dotazníkového prieskumu od riaditeľov a učiteľov	Existujúce opatrenia k začiatku šk. r. 2020/2021
Zabezpečiť, aby mali vyučujúci, žiaci a žiačky prístup k vyhovujúcim technickým zariadeniam a k internetovému pripojeniu.	-
Zabezpečiť technickú podporu vyučujúcich, žiakov a žiačok, aby dokázali zvládnuť problémy súvisiace s realizáciou online výučby.	-

3. Prijat' opatrenia na podporu prezenčnej výučby pre vybrané skupiny detí

Skúsenosti z iných krajín (pre prehľad pozri Bednárík et al., 2020¹⁶) poukazujú na to, že pre niektoré deti môže byť zachovanie prezenčnej výučby nevyhnutným predpokladom pre prístup k vzdelávaniu. Je preto potrebné:

- Pre najviac ohrozené skupiny žiakov a žiačok zabezpečiť alternatívne možnosti prezenčnej výučby aj v prípadoch, kedy dôjde k uzavretiu škôl a/alebo povinnej karantény (s ohľadom na epidemiologické riziko a s dostatočnou podporou uplatňovania hygienických opatrení; napr. osobné vzdelávanie v domácnosti detí alebo v náhradných priestoroch, napr. v komunitných centrách, kultúrnych domoch).
- Je potrebné vytvoriť manuály, na základe ktorých budú môcť školy, zriaďovatelia a dotknuté obce zabezpečiť prezenčnú výučbu v alternatívnych priestoroch a vyčleniť dodatočné zdroje, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie takejto prevádzky.

¹⁶ <https://www.minedu.sk/data/att/16113.pdf>

Box 3: Existujúce opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu zamerané na podporu prezenčnej výučby pre vybrané skupiny detí

V nasledujúcej tabuľke prinášame prehľad opatrení, ktoré ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie pripravili pre nový školský rok. K začiatku školského roka sa niektoré z odporúčaní IVP už realizovali, ich komplexné vyhodnotenie však prekračuje rámec predkladaného materiálu.

Potrebné opatrenia, ktoré IVP identifikovalo na základe dotazníkového prieskumu od riaditeľov a učiteľov	Existujúce opatrenia k začiatku šk. r. 2020/2021
Pre najviac ohrozené skupiny žiakov a žiačok zabezpečiť alternatívne možnosti prezenčnej výučby aj v prípadoch, kedy dôjde k uzavretiu škôl a/alebo povinnej karantény.	-
Je potrebné vytvoriť manuály, na základe ktorých budú môcť školy, zriaďovatelia a dotknuté obce zabezpečiť prezenčnú výučbu v alternatívnych priestoroch a vyčleniť dodatočné zdroje, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie takejto prevádzky.	-

4. Prijat' opatrenia na podporu offline výučby

V praxi môžu nastať prípady, kedy nebude možné zabezpečiť online výučbu ani alternatívne poskytovanie prezenčnej výučby (napr. ak žiaci a učители žijú v lokalitách so slabým internetovým pokrytím, ak učiteľský zbor alebo žiaci a žiačky nemajú dostatočné technické zručnosti, či ak v obciach nie je možné zabezpečiť poskytovanie alternatívnej prezenčnej výučby). Súbežne s prijímaním iných opatrení je preto potrebné zároveň realizovať opatrenia na zabezpečenie efektívnejšej offline výučby a **najmä na zabezpečenie kontaktu vyučujúcich so žiakmi a žiačkami**. Vytvorenie komunikačného spojenia umožní poskytovať žiačkam a žiakom pedagogickú podporu, ktorá môže byť nevyhnutná pre to, aby sa žiačky a žiaci dokázali učiť.

- Je potrebné školám jasne komunikovať, že majú povinnosť zapájať do výučby aj žiakov a žiačky bez prístupu k online výučbe, prinajmenšom kombinovaním zasielania pracovných listov a telefonického kontaktu so žiakmi a žiačkami.
- Školám je potrebné vytvoriť podmienky, aby učители a učitelky vedeli udržiavať telefonický kontakt s týmito žiakmi a žiačkami (zabezpečiť zariadenia a bezplatné neobmedzené hovory pre učiteľov aj žiakov, zabezpečiť koordináciu s terénnymi, komunitnými a iným obecnými pracovníkmi pri zisťovaní telefónnych čísel žiakov a žiačok).
- Podporiť tlač pracovných listov poskytnutím dodatočných finančných prostriedkov; vydať metodické usmernenie ohľadom určenia osôb zodpovedných za distribúciu a zber pracovných listov.
- V prípade masovejšieho uzatvárania škôl opätovne spustiť televízne vysielanie a zabezpečiť intenzívnejšie informovanie učiteľov a učiteliek o možnostiach, ako ho využiť na výučbu žiakov a žiačok bez prístupu k online a prezenčnej výučbe.

Box 4: Existujúce opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu zamerané na podporu offline výučby

V nasledujúcej tabuľke prinášame prehľad opatrení, ktoré ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie pripravili pre nový školský rok. K začiatku školského roka sa niektoré z odporúčaní IVP už realizovali, ich komplexné vyhodnotenie však prekračuje rámec predkladaného materiálu.

Potrebné opatrenia, ktoré IVP identifikovalo na základe dotazníkového prieskumu od riaditeľov a učiteľov	Existujúce opatrenia k začiatku šk. r. 2020/2021
Je potrebné školám jasne komunikovať, že majú povinnosť zapájať do výučby aj žiakov a žiačky bez prístupu k online výučbe, prinajmenšom kombinovaním zasielania pracovných listov a telefonického kontaktu so žiakmi a žiačkami.	Podľa pokynov a usmernení z manuálov pre školy v súčasnosti MŠVVaŠ SR v prípade základných ^{17,18} aj stredných škôl ¹⁹ odporúča školám spustiť dištančné vzdelávania "podľa možností školy".
Školám je potrebné vytvoriť podmienky, aby učiteľia a učiteľky vedeli udržiavať telefonický kontakt s týmito žiakmi a žiačkami.	-
Podporiť tlač pracovných listov poskytnutím dodatočných finančných prostriedkov; vydať metodické usmernenie ohľadom určenia osôb zodpovedných za distribúciu a zber pracovných listov.	-
V prípade masovejšieho uzatvárania škôl opätovne spustiť televízne vysielanie a zabezpečiť intenzívnejšie informovanie učiteľov a učiteľiek o možnostiach, ako ho využiť na výučbu žiakov a žiačok bez prístupu k online a prezenčnej výučbe.	-

5. Prijat' opatrenia na podporu vzdelávania učiteľov a učiteľiek a skvalitňovania offline aj online dištančnej výučby

Z odpovedí učiteľov a učiteľiek vyplýva, že takmer tretina z nich neabsolvovala počas uzavretia škôl žiadne školenie z dôvodu, že ho nepotrebovali. Pritom je možné sa reálne domnievať, že učiteľky a učiteľia pravdepodobne nemajú osvojenú didaktiku dištančného vzdelávania. Doteraz totiž nebolo potrebné takúto formu vzdelávania realizovať a neexistujú k nej ani ucelené didaktické a metodické materiály či usmernenia. Odborná literatúra však poukazuje na to, že didaktika diaľkovej výučby sa môže od prezenčnej výrazne odlišovať (pre prehľad pozri Tchoshanov, 2013²⁰). Na potrebu vzdelávania v oblasti dištančnej výučby navyše poukazujú aj iné poznatky z dotazníkových odpovedí – väčšina učiteľov a učiteľiek napríklad aj online dištančnú výučbu považovala za menej efektívnu, podľa vlastných slov tiež mali problém zapájať niektorých žiakov či žiačky do výučby. Približne tretina učiteľiek a učiteľov zapojených do prieskumu uviedla, že by v tejto oblasti uvítala vzdelávanie v prípade, že dôjde k opätovnému uzatvoreniu škôl. Je preto potrebné:

¹⁷ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v základných školách pre školský rok 2020/2021, str. 9-10, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17073.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17074.pdf>

¹⁸ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách pre školský rok 2020/2021, str. 10, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17091.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17092.pdf>

¹⁹ Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v stredných školách, pracoviskách praktického vyučovania, jazykových školách a školských internátoch pre školský rok 2020/2021, str. 11, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/17081.pdf>; pozri tiež <https://www.minedu.sk/data/att/17082.pdf>

²⁰ <https://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214730.pdf>

- Zabezpečiť kvalitné učebné materiály a usmernenia v oblasti dištančnej výučby.
- Zvýšiť dostupnosť vzdelávania v oblasti dištančnej výučby; poskytovať takéto vzdelávanie aj prezenčnou formou (časť učiteliek a učiteľov uviedla, že vzdelávanie neabsolvovali počas uzatvorenia škôl preto, že im nevyhovuje online forma vzdelávania).

Box 5: Existujúce opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu zamerané na podporu vzdelávania učiteľov a učiteliek a skvalitňovanie offline aj online dištančnej výučby

V nasledujúcej tabuľke prinášame prehľad opatrení, ktoré ministerstvo školstva a jeho priamo riadené organizácie pripravili pre nový školský rok. K začiatku školského roka sa niektoré z odporúčaní IVP už realizovali, ich komplexné vyhodnotenie však prekračuje rámec predkladaného materiálu.

Potrebné opatrenia, ktoré IVP identifikovalo na základe dotazníkového prieskumu od riaditeľov a učiteľov	Existujúce opatrenia k začiatku šk. r. 2020/2021
Zabezpečiť kvalitné učebné materiály a usmernenia v oblasti dištančnej výučby.	1.) ŠPÚ v priebehu jari 2020 vypracovalo pracovné listy pre žiakov z vylúčených rómskych lokalít ²¹ 2.) V rámci NP IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie boli vytvorené dva dokumenty, ktoré majú školám poskytnúť prehľad, ako si poradiť s dištančným vzdelávaním ²² 3.) MŠVVaŠ SR vydalo manuál na prípravu vzdelávania v školskom roku 2020/2021 ²³ 4.) V rámci NP Teachers plánuje ŠPÚ do konca roka 2022 vytvoriť „metodické usmernenia, materiály a odporúčania v súvislosti s krízovým a post-krízovým stavom“ a pripraviť „učebné zdroje pre dištančné vzdelávanie žiakov“ ²⁴ 5.) Na portáli Učíme na diaľku je zverejnený prehľad základných komunikačných nástrojov, využiteľných pri dištančnom vzdelávaní, realizovanom online formou ²⁵ , materiály k dištančnému vzdelávaniu zverejnilo aj MPC ²⁶ a ŠIOV ²⁷
Zvýšiť dostupnosť vzdelávania v oblasti dištančnej výučby; poskytovať takéto vzdelávanie aj prezenčnou formou (časť učiteliek a učiteľov uviedla, že vzdelávanie neabsolvovali počas uzatvorenia škôl preto, že im nevyhovuje online forma vzdelávania).	1.) NP IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. Storočie Webináre, zverejnené termíny k školeniam, ktoré sa venujú zvládnutiu asynchrónnej výučby (EduPage) ²⁸ 2.) Metodicko-pedagogické centrum Prezenčné školenia a webináre, zverejnené termíny k školeniam, ktoré sa venujú zvládnutiu asynchrónnej výučby (VLE Moodle) ²⁹

²¹ <https://ucimenadialku.sk/ro>

²² <http://itakademia.sk/sme-pripraveni-na-novy-skolsky-rok/>

²³ <https://www.minedu.sk/podpora-pre-skoly-ako-zvladnut-prechod-na-distancne-vzdelavanie/>

²⁴ https://www.statpedu.sk/files/sk/aktuality/novinky-main/2020/priloha_np-teachers-zakladne-infornacie.pdf

²⁵ <https://ucimenadialku.sk/online-vzdelavanie/>

²⁶ <https://mpc-edu.sk/zdroje-materialy-na-stiahnutie>

²⁷ <https://siov.sk/ucme-sa-doma/vzdelavaci-obsah/>

²⁸ http://itakademia.sk/calendar/action~agenda/cat_ids~107/request_format~json/

Podrobná správa z hlavných zistení

Rozsah analyzovaných údajov	11
Distribúcia dotazníkov a návratnosť	11
Hlavné zistenia o zapojenosti žiakov a žiačok do dištančnej výučby	13
• Bez zapojenia do dištančného vzdelávania 52 000 žiakov a žiačok (7,5 % žiackej populácie)	13
• Takmer 128 000 žiakov a žiačok sa neučilo prostredníctvom internetu (18,5 % žiackej populácie)	14
Hlavné zistenia o formách a problémoch dištančnej výučby vo všeobecnosti	16
• Prevažovala kombinácia online a offline výučby	16
• Online aj offline dištančné vzdelávanie bolo hodnotené ako menej efektívne, najmenej efektívne bolo offline vzdelávanie	17
• Najčastejšie uvádzanými problémami boli ťažkosti pri vysvetľovaní učiva, kontaktovaní žiakov a žiačok a pri poskytovaní spätnej väzby	18
Hlavné zistenia o priebehu a problémoch online výučby	20
• Pri online vzdelávaní prevažovala asynchrónna výučba (zasielanie zadaní cez email alebo iný komunikačný kanál)	20
• Žiaci a žiačky mali podľa vyučujúcich problémy pri práci s technológiou, učiteľia a učiteľky zas nemali dostatočne rýchly internet	21
Hlavné zistenia o priebehu a problémoch offline výučby	22
• Pri offline výučbe sa najčastejšie kombinovali pracovné listy s telefonátmi	23
Hlavné zistenia o vzdelávaní sa učiteľiek a učiteľov v oblasti dištančnej výučby	24
• Počas uzatvorenia škôl absolvovala vzdelávanie v oblasti dištančnej výučby približne polovica učiteľov a učiteľiek	24
• Potrebu vzdelávať sa v prípade opätovného uzatvorenia škôl deklarovalo 80 % zapojených učiteľov a učiteľiek	24
Hlavné zistenia o potrebe podporných opatrení medzi riaditeľkami a riaditeľmi	25

²⁹ <https://mpc-edu.sk/ponuka-vzdelavania>

Rozsah analyzovaných údajov

Na konci školského roka 2019/2020 realizoval vo všetkých základných a stredných školách na Slovensku Inštitút vzdelávacej politiky (IVP) v spolupráci s Národným ústavom certifikovaných meraní (NÚCEM) prieskum o priebehu dištančnej výučby počas uzatvorenia škôl v dôsledku pandémie COVID-19. IVP vytvoril dva typy dotazníkov, z ktorých prvý bol určený riaditeľom a riaditeľkám škôl a druhý triednym učiteľom a učiteľkám. Dotazníky sledovali nasledovné oblasti:

- Zapojenosť žiakov a žiačok do dištančnej výučby z hľadiska celkového zapájania sa do vyučovania (bez ohľadu na formu), ako aj z hľadiska dostupnosti online výučby
- Formy, priebeh a organizáciu dištančnej výučby (online a offline) a prípadné problémy pri vyučovaní na diaľku
- Potreby škôl v prípade, že by došlo k opätovnému uzatvoreniu škôl (vrátane vzdelávacích potrieb)
- Situáciu po otvorení škôl od 1. júna

Predkladaná správa z dotazníkového zisťovania sa s ohľadom na začínajúci školský rok venuje predovšetkým hlavným údajom o tom, ako sa školám darilo zapájať žiačky a žiakov (koľko detí nebolo zapojených do dištančného vzdelávania a koľko z nich sa neučilo s využitím internetu), hlavným zisteniam o formách dištančnej výučby (nakolko sa v školách využívala online a offline výučba, v akej podobe a aké problémy ju sprevádzali), ako aj vzdelávacím potrebám učiteľiek a učiteľov v oblasti dištančnej výučby.

Tieto informácie poskytujú základnú bázu poznatkov pre nastavenie opatrení v aktuálnom školskom roku, v ktorom bude pravdepodobne opätovne dochádzať k potrebe vzdelávať po určitý čas niektorých žiakov a žiačky na diaľku. Výsledky zistení boli priebežne poskytované aktérom ministerstva školstva a jeho priamo riadeným organizáciám s cieľom podpory nastavovania opatrení v nadchádzajúcom školskom roku.

Distribúcia dotazníkov a návratnosť

Zber údajov prebiehal od 2. do 17. júla 2020, dotazník vyplnilo celkom 2 257 riaditeľov a riaditeľiek a 16 618 triednych učiteľov a učiteľiek. Dotazníkové odpovede boli následne prostredníctvom identifikátorov škôl spárované s údajmi o školách z Rezortného informačného systému a očistené od duplicit. **Výsledná analýza tak pracuje spolu s 2 194 odpoveďami od riaditeľov a riaditeľiek a s 15 645 odpoveďami od triednych učiteľov a učiteľiek.**

Celková miera návratnosti dotazníkov z hľadiska pokrytia škôl je na úrovni 77,2 %. Miera návratnosti sa však líši pre rôzne druhy škôl aj pre jednotlivé typy škôl. Najvyššiu návratnosť sme zaznamenali v prípade špeciálnych gymnázií, plnoorganizovaných základných škôl, konzervatórií, stredných odborných škôl a gymnázií. Najnižšiu návratnosť sme zaznamenali v prípade špeciálnych stredných odborných škôl, praktických škôl a odborných učilísk (tabuľka 1).

Tabuľka č. 1: Porovnanie návratnosti dotazníkov podľa druhu školy (%)³⁰

Druh školy	Návratnosť (% škôl, ktoré zaslali odpoveď)	Odpovede od riaditeľov aj učiteľov (% škôl)	Odpovede len od riaditeľov (% škôl)	Odpovede len od triednych učiteľov (% škôl)
Stredné školy	74,7	49,1	16,4	9,1
Základné školy	79,8	64,6	7,3	7,9
Špeciálne základné školy	63,2	38,0	19,2	6,0
Všetky školy spolu	77,2	58,4	10,7	8,1

Hoci z hľadiska pokrytia škôl sú k dispozícii údaje od triednych učiteľov a učiteliek z celkovo 66,5 % škôl, z hľadiska celkového počtu tried na Slovensku (v šk. roku 2019/2020 celkovo 38 631 tried) pokrývajú učiteľské dotazníky len 40,5 % všetkých tried. Nižšiu návratnosť sme zaznamenali pri špeciálnych základných školách, nepľnoorganizovaných základných školách, odborných učilištiach a praktických školách, ako aj pri školách s nízkym podielom žiakov a žiačok zo SZP, z najmenších škôl a zo škôl v Bratislavskom kraji.

Pri interpretácii výsledkov je rovnako dôležité zohľadňovať, že dotazník bol určený výlučne pre triednych učiteľov a učiteľky. Informácie o tom, akým spôsobom realizovali dištančnú výučbu, tak nemusia nevyhnutne odzrkadľovať spôsob výučby učiteliek a učiteľov, ktorí nie sú triednymi.

³⁰ Podrobnejšie informácie o návratnosti dotazníkov a reprezentatívosti sú k dispozícii na vyžiadanie.

Hlavné zistenia o zapojenosti žiakov a žiačok do dištančnej výučby³¹

Bez zapojenia do dištančného vzdelávania 52 000 žiakov a žiačok (7,5 % žiackej populácie)

- Podľa prepočtov na základe odhadov získaných z riaditeľských a učiteľských dotazníkov **nebolo** do dištančnej výučby **zapojených takmer 52 000 žiakov a žiačok základných a stredných škôl (7,5 % žiackej populácie)**.
- **Z pohľadu typu školy** (graf 1) **bola najkritickejšia situácia v špeciálnych základných školách**, kde sa do dištančnej výučby nemuselo zapojiť **18,1 % žiakov a žiačok** (približne 3 100 detí):
  - **Zapojenosť žiakov SZŠ sa líšila podľa druhu ich zdravotného znevýhodnenia.** Napríklad v prípade škôl, ktoré vzdelávajú deti s autizmom, bol podiel detí bez zapojenia do dištančnej výučby 4,4 %, pokiaľ v prípade škôl, ktoré vzdelávajú deti s mentálnym postihnutím (najčastejšie s ľahkým mentálnym postihnutím), bol podiel detí bez zapojenia do dištančnej výučby na úrovni 21,2 %.
  - v prípade **základných škôl sa do výučby nemuselo zapojiť 8,2 % žiakov a žiačok** (približne 38 000 detí)
  - v prípade **stredných škôl sa do výučby nemuselo zapojiť 5 % žiakov a žiačok** (približne 10 500 detí)
- **Podiel nezapojených žiakov a žiačok bol najvyšší v školách s vysokým podielom žiakov zo SZP³²** (graf 2):
  - v základných školách, ktoré majú najvyššie podiely žiakov zo SZP, sa do výučby vôbec **nepodarilo zapojiť takmer štvrtinu žiakov a žiačok (23,8 %)**, v porovnaní s **3,1 %** v školách so žiadnym, alebo minimálnym podielom žiakov zo SZP
  - v stredných školách s najvyšším zastúpením detí zo SZP bolo bez zapojenia **13,9 % (2,9 % v SŠ s najnižším zastúpením)**

³¹ Údaje vychádzajú z informácií z riaditeľských a učiteľských dotazníkov. Riaditeľov a triednych učiteľov sme požiadali, aby odhadli, aký percentuálny podiel žiakov sa vôbec nezapájal do výučby (nezúčastňovali sa výučby a nereagovali na zadávané úlohy) a aký percentuálny podiel žiakov sa učil cez internet. Na základe percentuálnych odhadov z dotazníka a administratívnych údajov o počte žiakov v daných školách sme vypočítali odhad absolútneho počtu žiakov, ktorí sa neučili prostredníctvom internetu. Takýmto spôsobom sme mali k dispozícii odhady podielu nezapojených žiakov a podielu offline žiakov od 2 240 škôl (71 % z celkového počtu škôl).

Ďalším krokom bola extrapolácia odhadov v prípade škôl, ktoré na dotazník nereagovali. IVP na základe údajov od škôl zapojených do dotazníkového zberu vypočítalo priemery podielu žiakov nezapojených do výučby a žiakov, ktorí sa neučili prostredníctvom internetu (online výučba); tieto priemery sme počítali osobitne podľa druhu školy (ZŠ, SZŠ, SŠ) a podielu žiakov zo SZP v danom druhu školy. Následne sme tieto odhady spojili s administratívnymi údajmi o počte žiakov na daných školách a vypočítali sme odhad absolútneho počtu žiakov bez zapojenia a bez online výučby. Takýmto spôsobom sme dopočítali odhady podielu nezapojených žiakov a podielu offline žiakov pre 933 škôl (29 % z celkového počtu škôl). Podrobnejšie informácie o metodológii výpočtov sú k dispozícii na vyžiadanie.

³² Podiel žiakov a žiačok zo SZP sa medzi druhmi škôl značne líši. Pre komparatívne účely sme preto vytvorili samostatný indikátor SZP kvartil, podľa ktorého sme školy v jednotlivých druhoch škôl (ZŠ, SZŠ, SŠ) zaradili do štyroch kategórií podľa podielu žiakov zo SZP na danej škole. Za školy s vysokým podielom žiakov a žiačok zo SZP v tomto dokumente označujeme školy spadajúce do 4. kvartilu SZP. Pri bežných ZŠ ide o školy, kde je zastúpenie žiakov zo SZP vyššie ako 14,3 %, pri špeciálnych ZŠ vyššie ako 37 % a pri stredných školách vyššie ako 4,4 %. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii na vyžiadanie.

- **Nadpriemerný podiel nezapojených žiakov a žiačok bol v Košickom (12,7 %), Prešovskom (11,8 %) a Banskobystrickom kraji (9,2 %):**
  - v školách v týchto krajoch sa vzdelávajú dve tretiny z celkového odhadovaného počtu nezapojených žiakov a žiačok

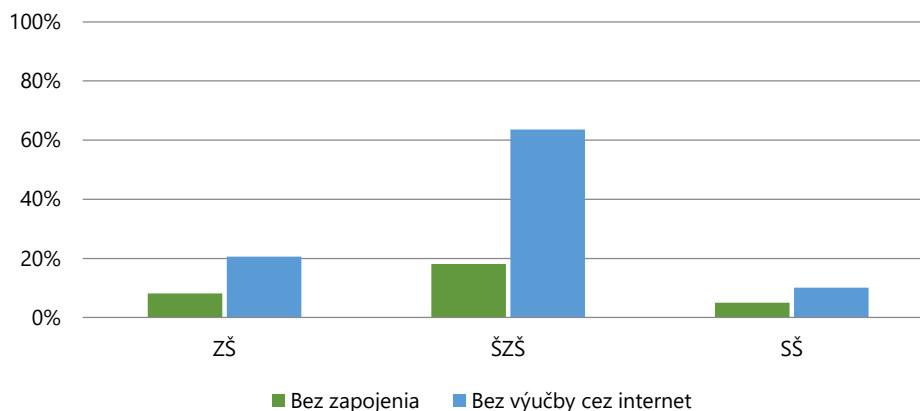
Takmer 128 000 žiakov a žiačok sa neučilo prostredníctvom internetu (18,5 % žiackej populácie)

- Podľa prepočtov na základe odhadov získaných z riaditeľských a učiteľských dotazníkov **sa neučilo cez internet takmer 128-tisíc žiakov a žiačok (18,5 % žiackej populácie):**
  - z toho viac ako 106-tisíc žiakov a žiačok v základných školách (vrátane špeciálnych)
  - **Väčšina týchto žiakov a žiačok sa pritom pravdepodobne vzdelávala alternatívnymi formami dištančnej výučby** (napr. zasielanie pracovných listov, telefonický kontakt a i.). Formulácia dotazníkovej otázky neumožňuje presne určiť, aká časť detí bez zapojenia do online výučby sa nezúčastňovala na vzdelávaní vôbec a aká časť sa učila alternatívnymi formami (respondentky a respondenti odhadovali len podiel detí, ktoré sa zapájali do online výučby)³³.
- **Z pohľadu typu školy (graf 1) bola najkritickejšia situácia opäť v špeciálnych základných školách**, kde sa neučilo prostredníctvom online výučby **63,6 % žiakov a žiačok** (zhruba 11 000 detí):
  - **Zapojenosť žiakov ŠZŠ do online výučby sa líšila podľa druhu ich zdravotného znevýhodnenia.** Napríklad v prípade škôl, ktoré vzdelávajú deti s autizmom, bol podiel detí bez výučby cez internet 31,8 %, pokiaľ v prípade škôl, ktoré vzdelávajú deti s mentálnym postihnutím (najčastejšie s ľahkým mentálnym postihnutím), bol podiel detí bez výučby cez internet na úrovni 73,1 %.
  - v prípade **základných škôl** sa prostredníctvom online výučby neučilo **20,6 % žiakov a žiačok** (95 000 detí)
  - v prípade **stredných škôl 10,2 % žiakov a žiačok** (takmer 22 000 detí)
- **Najvyšší podiel týchto žiakov a žiačok bol v školách s vysokým zastúpením detí zo SZP (graf 2):**
  - v základných školách, ktoré majú najvyššie podiely žiakov a žiačok zo SZP, sa prostredníctvom online výučby nevyučovala **viac ako polovica (51,4 %)**, zatiaľ čo v školách so žiadnym alebo veľmi nízkym podielom žiakov zo SZP to bolo 10,5 %. **Až 90 % žiakov a žiačok v špeciálnych základných školách s najvyšším podielom žiakov zo SZP sa neučilo online formou dištančnej výučby.**
- **Nadpriemerný podiel žiakov a žiačok, ktorí sa neučili prostredníctvom online výučby, bol v Prešovskom (29,4 %), Košickom (27,3 %) a Banskobystrickom (23,1 %) kraji**

³³ Keďže máme k dispozícii odhad o počte celkom nezapojených detí (52 000), môžeme predpokladať, že zo žiakov a žiačok, ktoré sa neučili prostredníctvom internetu, sa väčšina alebo všetci učili inými formami.

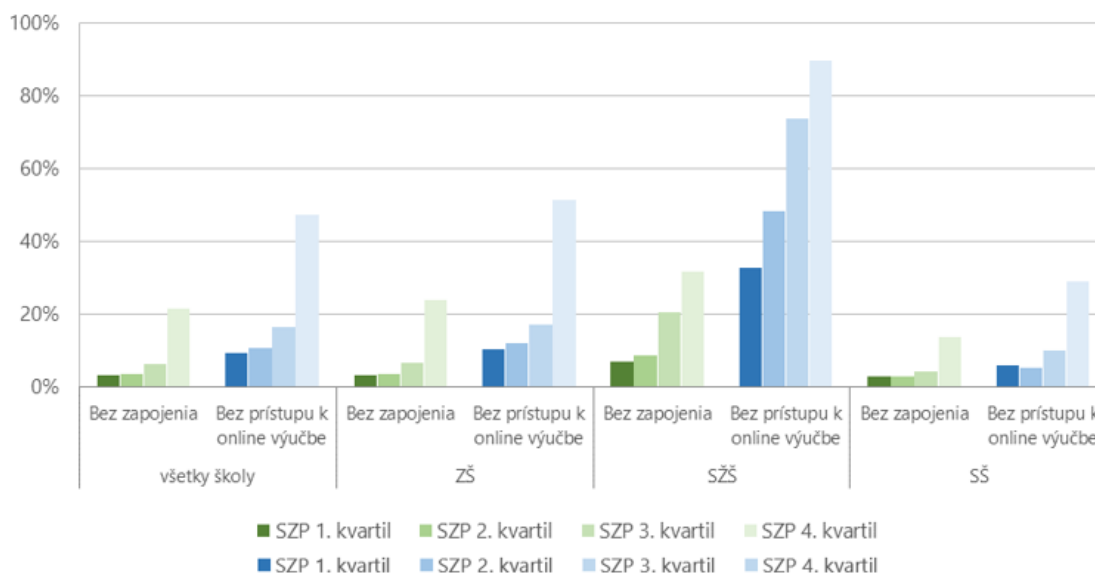
- o v školách v týchto krajoch sa vzdelávajú takmer dve tretiny z celkového odhadovaného počtu žiakov a žiačok, ktorí sa počas uzatvorenia škôl nevzdelávali prostredníctvom online výučby

Graf 1: Porovnanie podielu úplne nezapojených žiakov a podielu žiakov, ktorí sa neučili prostredníctvom internetu

Graf porovnáva percentuálne zastúpenie detí celkom bez zapojenia do dištančnej výučby a detí, ktoré sa neučili prostredníctvom internetu/online výučby medzi rôznymi druhmi škôl (ZŠ, ŠZŠ a SŠ).

Graf 2: Porovnanie podielu úplne nezapojených žiakov a podielu žiakov, ktorí sa neučili prostredníctvom internetu podľa zastúpenia žiakov zo SZP v škole

Graf porovnáva percentuálne zastúpenie detí celkom bez zapojenia do dištančnej výučby a detí, ktoré sa neučili prostredníctvom internetu/online výučby medzi rôznymi druhmi škôl (ZŠ, ŠZŠ a SŠ) a podľa zastúpenia žiakov a žiačok zo SZP v týchto školách. Školy sú z hľadiska zastúpenia žiakov a žiačok zo SZP kategorizované na základe kvartilového rozloženia tejto charakteristiky.

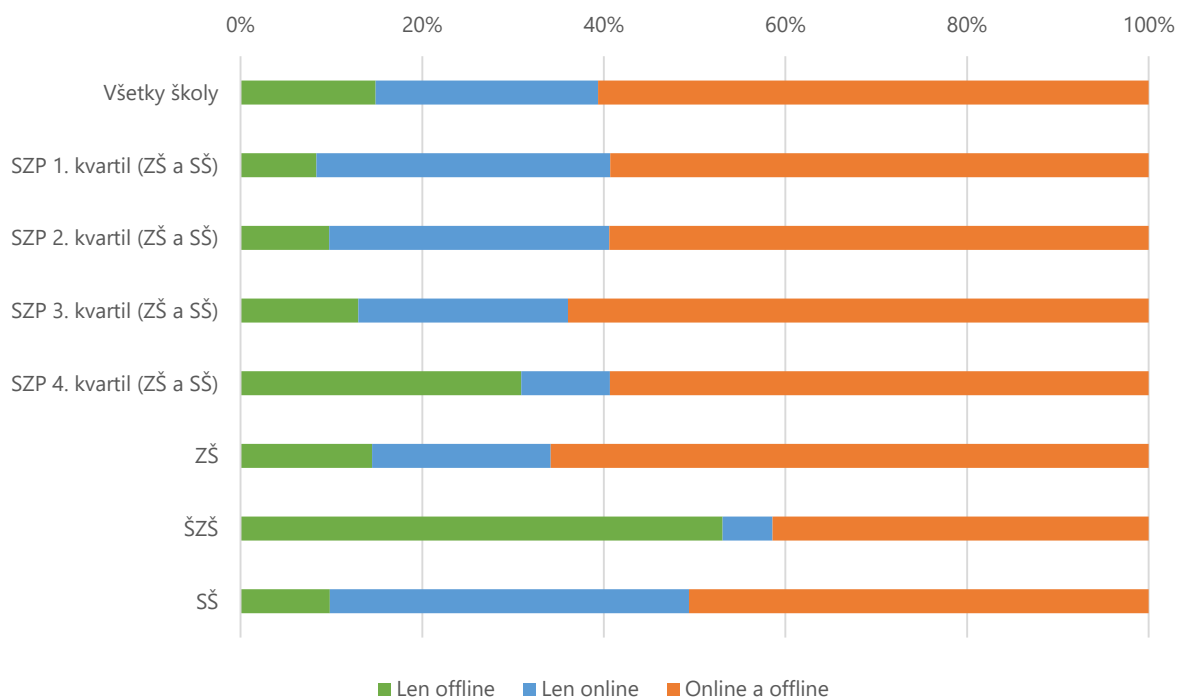

Hlavné zistenia o formách a problémoch dištančnej výučby vo všeobecnosti

Prevažovala kombinácia online a offline výučby

- **Kombináciu online a offline** výučby uviedla približne polovica (**60,6 %**) učiteliek a učiteľov (graf 3)
  - výlučne online vyučovalo **24,5 %** zapojených učiteliek a učiteľov
  - výlučne offline vyučovalo **14,9 %** zapojených učiteliek a učiteľov
- **Výlučne offline vyučovali častejšie učitelia a učiteľky v školách** s vysokým zastúpením žiakov a žiačok zo SZP (**30,1 %**); v špeciálnych základných školách uviedla offline formu výučby až polovica triednych učiteľov a učiteliek zapojených do prieskumu (**53,1 %**).
- **Výlučne online vyučovali častejšie učitelia a učiteľky v stredných školách** (**39,5 %**).

Graf 3: Frekvencie označovania realizácie online a offline formy dištančnej výučby

Odpovede na otázky (1) *Vyučovali ste aj prostredníctvom internetu / online výučby?* (2) *Vyučovali ste aj prostredníctvom offline nástrojov? (Označte „áno“ ak ste využili ktorúkoľvek z týchto foriem: pracovné listy, telefonický kontakt, televízne vysielanie, osobný kontakt.)* Možnosti odpovedí *Áno – Nie*. Kategória „Len offline“ zahŕňala učiteľky a učiteľov, ktorí odpovedali kladne len na otázku týkajúcu sa offline výučby a záporne na otázku týkajúcu sa online výučby. Kategória „Len online“ zahŕňa učiteľky a učiteľov, ktorí odpovedali kladne len na otázku týkajúcu sa online výučby a záporne na otázku týkajúcu sa offline výučby. Kategória „Online a offline“ zahŕňa učiteľky a učiteľov, ktorí odpovedali kladne na obe otázky. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka. 2,3 % učiteľov a učiteliek neoznačilo ani jednu z možností, tieto prípady sú z analýzy vylúčené.

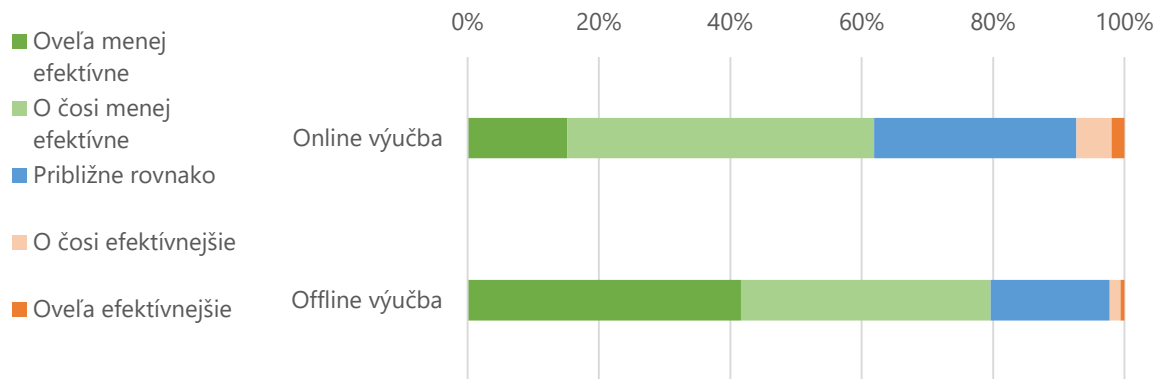
Online aj offline dištančné vzdelávanie bolo hodnotené ako menej efektívne, najmenej efektívne bolo offline vzdelávanie³⁴

- **Efektívnosť online výučby** (graf 4):
  - necelá tretina (**30,8 %**) učiteliek a učiteľov zapojených do prieskumu označila, že prostredníctvom online výučby sa dokázali žiaci a žiačky **nauciť približne rovnako** ako pri prezenčnej výučbe
  - **ako oveľa menej efektívnu** hodnotilo online výučbu **15,2 %** učiteliek a učiteľov a **ako o čosi menej efektívnu** takmer polovica (**46,73 %**; v porovnaní s prezenčnou bola teda online výučba menej efektívna podľa **61,9 %** triednych učiteľov a učiteliek)
  - **efektívnejšia** bola online výučba len podľa **7,3 %** (v rámci toho len **1,9 %** uviedlo, že bola oveľa efektívnejšia)

- **Efektívnosť offline výučby** (graf 4):
  - necelá pätina (**18,1 %**) označila, že prostredníctvom offline výučby sa dokázali žiaci a žiačky **nauciť približne rovnako** ako pri prezenčnej výučbe
  - **ako oveľa menej efektívnu** hodnotilo offline výučbu **41,6 %** učiteliek a učiteľov a **ako o čosi menej efektívnu 38 %** (v porovnaní s prezenčnou bola teda offline výučba menej efektívna podľa 79,6 % triednych učiteľov a učiteliek)
  - **efektívnejšia** bola offline výučba len podľa **2,3 %** (v rámci toho len 0,6 % uviedlo, že bola oveľa efektívnejšia)

³⁴ Analýza kombinuje informáciu o type výučby z viacerých otázok. Učiteľky a učelia sú zaradení do kategórií z hľadiska formy dištančnej výučby („online“, „offline“ a „online a offline“) na základe ich odpovedí na dve otázky priamo zisťujúce, či vyučovali aj prostredníctvom internetu (možnosti odpovede *Áno – Nie*) a či vyučovali prostredníctvom offline nástrojov (možnosti odpovede *Áno – Nie*). Prostredníctvom odpovedí na tieto dve otázky bola následne vytvorená kombinovaná premenná, ktorá umožňuje identifikovať tých učiteľov a učiteľky, ktorí v dotazníku odpovedali, že učili výlučne online alebo offline nástrojmi, alebo odpovedali kladne na obe formy výučby.

Na hodnotiacej škále efektívnosti online alebo offline výučby mali respondentky a respondenti zároveň pri každej forme možnosť vyznačiť, že takýchto žiakov (online alebo offline) nevyučovali. Viacero učiteľov a učiteliek zvolilo túto možnosť aj napriek tomu, že v otázkach zisťujúcich, či využívali online alebo offline formu výučby odpovedali kladne – t. j. na inom mieste v dotazníku uviedli, že pri dištančnom vzdelávaní využívali napr. offline formy výučby a v otázke o efektívnosti dištančnej výučby uviedli, že nemali offline žiakov.

Tieto protichodné prípady sme z analýzy vyradili. V prípade učiteľov a učiteliek, ktorí označili, že vyučovali aj prostredníctvom internetu a následne na hodnotiacej škále označili, že takých žiakov nemali, ide spolu o 64 prípadov (0,41 %). V prípade učiteliek a učiteľov, ktorí označili, že vyučovali aj prostredníctvom offline nástrojov a na hodnotiacej škále následne uviedli, že offline žiakov nemali, ide spolu o 774 prípadov (4,8 % celého súboru).

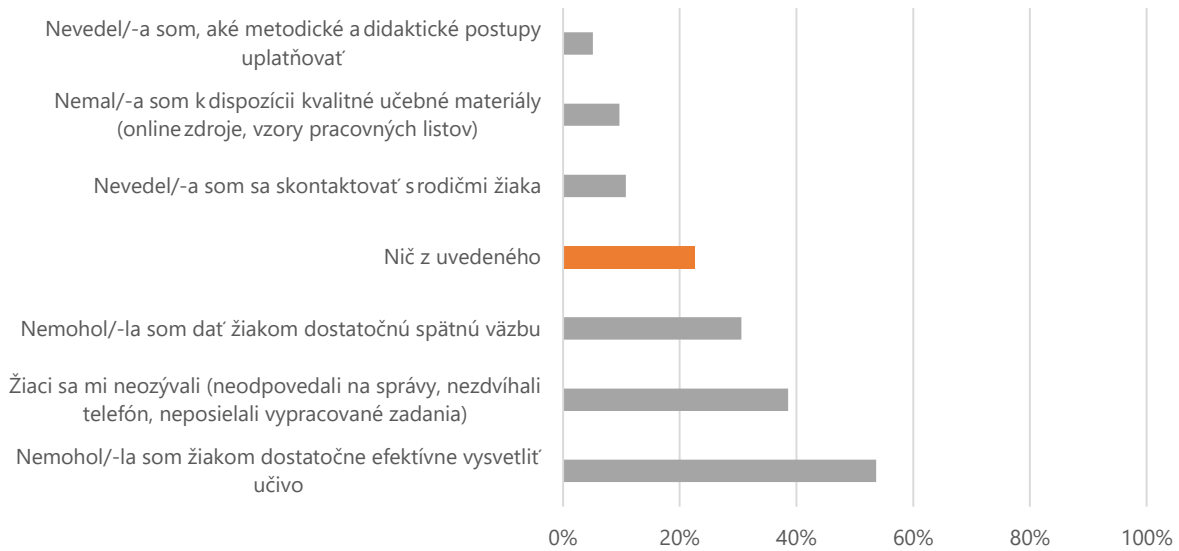
Graf 4: Hodnotenie efektívnosti online a offline výučby v porovnaní s prezenčnou výučbou³⁵

Odpovede na otázku *Nakoľko efektívne sa podľa Vás žiaci dokázali učiť v porovnaní s bežným prezenčným vyučovaním?* Hodnotenie na 5-bodovej škále *Oveľa menej efektívne – O čosi menej efektívne – Približne rovnako – O čosi efektívnejšie – Oveľa efektívnejšie*. Online a offline výučba sa hodnotili samostatne. Výsledky uvádzame len pre učiteľky a učiteľov, ktorí na inom mieste v dotazníku označili, že majú s danou formou DV skúsenosť (buď výlučne alebo v kombinácii s druhým typom výučby). Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Najčastejšie uvádzanými problémami boli ťažkosti pri vysvetľovaní učiva, kontaktovaní žiakov a žiačok a pri poskytovaní spätnej väzby

- Dotazník zisťoval medzi všetkými zapojenými učiteľkami a učiteľmi problémy v oblasti pedagogickej činnosti, a to bez ohľadu na to, akú formu výučby využívali (pozri aj graf 5)
  - Viac ako polovica (**53,7 %**) učiteľiek a učiteľov uviedlo, že mali pri učení na diaľku **problém efektívne vysvetliť žiakom a žiačkam učivo**
  - Viac ako tretina (**38,6 %**) z nich označila za problém, **že sa im žiačky a žiaci neozývali**
  - **Problém dostatočne efektívne poskytnúť žiačkam a žiakom spätnú väzbu** mala takmer tretina (**30,6 %**) zapojených učiteľiek a učiteľov
  - Výrazne menej boli frekventované problémy s nedostupnosťou vhodných učebných materiálov (9,7 %) alebo didaktických a metodických postupov (5,1 %).

³⁵ Medzi hodnotením učiteľiek a učiteľov, ktorí kombinovali obe formy výučby, a tými, ktorí učili len výlučne online alebo offline, neboli väčšie rozdiely. Pre prehľadnosť preto uvádzame v grafe výsledky spoločne pre všetkých učiteľov a učiteľky, ktorí učili aj alebo výlučne hodnotenou formou dištančnej výučby.

Graf 5: Frekvencia označovania problémov pri dištančnom vzdelávaní

Odpoď na otázku *Stretli ste sa pri učení na diaľku s nasledujúcimi problémami v oblasti pedagogickej činnosti?* Možnosť viacnásobného výberu, možnosti sú uvedené v grafe. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Box 6: Nedodatočne rozvinutá diskusia o špecifikách didaktiky diaľkovej výučby

Pomerne nízke zastúpenie problémov s nedostupnosťou didaktických a metodických postupov či učebných materiálov je možné interpretovať aj v súvislosti s nedostatočne rozvinutou odbornou aj širšou verejnou diskusiou o tom, aké špecifiká má didaktika a pedagogika diaľkového vzdelávania.

Takúto diskusiu sa nepodarilo dostatočne do hĺbky otvoriť ani počas uzatvorenia škôl – nevznikli ucelené materiály, ktoré by identifikovali overené didaktické a metodické postupy dištančného vzdelávania (online či offline) a ideálne aj s ohľadom na špecifiká konkrétnych predmetov (ako je to v prípade prezenčného vzdelávania)³⁶.

Vysoký podiel uvádzaných problémov s vysvetľovaním učiva a poskytovaním spätnej väzby na diaľku môže vyplývať práve z toho, že učiteľky a učelia nemali k dispozícii dostatočné poznatky o tom, ako tieto činnosti efektívne realizovať v rámci zmenenej formy výučby a obmedzeného osobného kontaktu (pre prehľad pozri Tchošhanov, 2013³⁷).

Zároveň, ako uvádzame v časti materiálu venujúcej sa vzdelávacím potrebám, napriek nízkej indikácii nedostupnosti vhodných učebných materiálov a metodických a didaktických postupov ako problému pri dištančnej výučbe, približne tretina učiteliek a učiteľov zapojených do prieskumu uviedla, že by sa v prípade opätovného uzatvorenia škôl potrebovala v tejto oblasti vzdelávať.

³⁶ Podrobná analýza krokov, ktoré ministerstvo a jeho priamo riadené organizácie realizovali v súvislosti s prípravou didaktiky diaľkového vzdelávania prekračuje rámec predkladaného materiálu. Ako je však zrejme z obsahu portálu ucimenadialku.sk, ktorý bol ústredným komunikačným kanálom ministerstva ohľadom dištančného vzdelávania, školy boli usmerňované predovšetkým ohľadom zmien v hodnotení žiakov a žiačok, pracovnoprávných vzťahov, financovania, organizácie výučby či neskôr otvárania škôl. Komplexné materiály k didaktike rôznych predmetov portál neobsahuje.

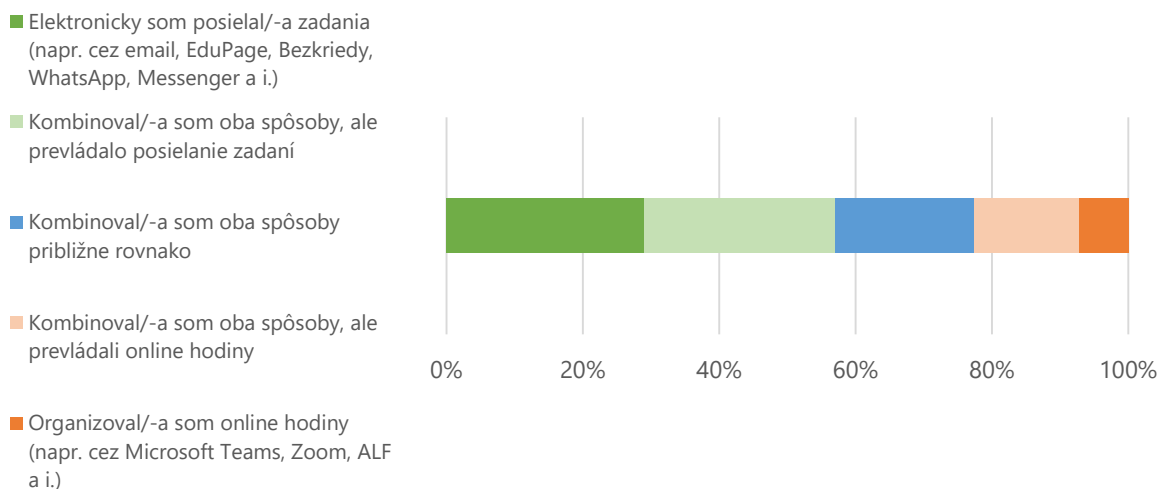
³⁷ <https://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214730.pdf>

Hlavné zistenia o priebehu a problémoch online výučby

Pri online vzdelávaní prevažovala asynchrónna výučba (zasielanie zadaní cez email alebo iný komunikačný kanál)

- Väčšina učiteliek a učiteľov zapojených do prieskumu kombinovala synchronne (online hodiny) a asynchrónne (zasielanie zadaní) formy výučby (niektorú z možností kombinácie synchronnej a asynchrónnej výučby označilo **69,9 %** učiteliek a učiteľov; graf 6)
- Prevalu však malo zasielanie zadaní cez email alebo iný komunikačný kanál
  - **výlučne zasielanie zadaní** uviedla takmer tretina učiteliek a učiteľov (**28,9 %**)
  - **kombináciu online hodín s prevažným zasielaním zadaní** uviedla rovnako takmer tretina učiteliek a učiteľov (**28,1 %**)
  - **približne rovnako** kombinovalo synchronnu a asynchrónnu výučbu **20,3 %** triednych učiteľov a učiteliek
  - **prevahu online hodín** uviedla necelá štvrtina **22,6 %** učiteliek a učiteľov; v rámci toho **7,2 %** vyučovalo výlučne prostredníctvom synchronnej online výučby (online hodiny)

Graf 6: Frekvencia udávania synchronných a asynchrónnych foriem online výučby

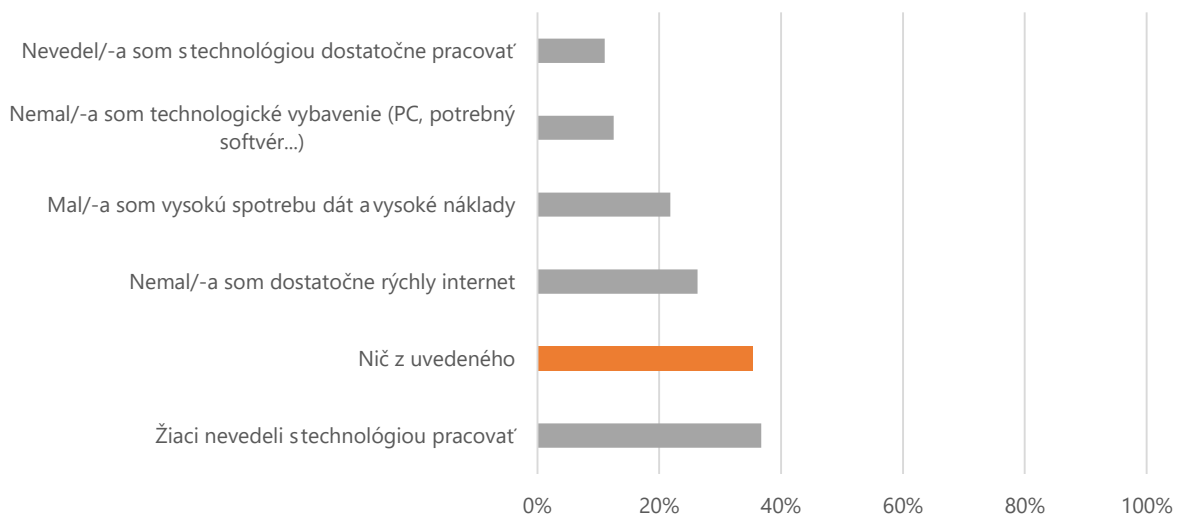

Odpoveď na otázku *Akým spôsobom ste vyučovali prostredníctvom internetu?* Možnosť výberu jednej odpovede, možnosti sú uvedené v grafe. Na otázku odpovedali len učiteľky a učelia, ktorí v dotazníku označili, že vyučovali online. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Žiaci a žiačky mali podľa vyučujúcich problémy pri práci s technológiou, učiteľia a učiteľky zas nemali dostatočne rýchly internet

- Tretina (**36,7 %**) učiteliek a učiteľov, ktorí vyučovali prostredníctvom online výučby, uviedla, že žiačky a žiaci mali problém pri práci s technológiou (pozri aj graf 7).
- Ďalšie najfrekvencovanejšie problémy sa týkali najmä internetového pripojenia:
  - štvrtina (**26,3 %**) učiteliek a učiteľov uviedla, že **nemali dostatočne rýchly internet**;
  - pätina (**21,8 %**) učiteliek a učiteľov uviedla, že mali **vyšokú spotrebu dát a náklady na internet**.
- Problémy s technologickým vybavením alebo pri práci s technikou udávala približne desatina učiteľov a učiteliek, ktorí sa zapojili do prieskumu.

Graf 7: Frekvencia označovania problémov pri online dištančnom vzdelávaní

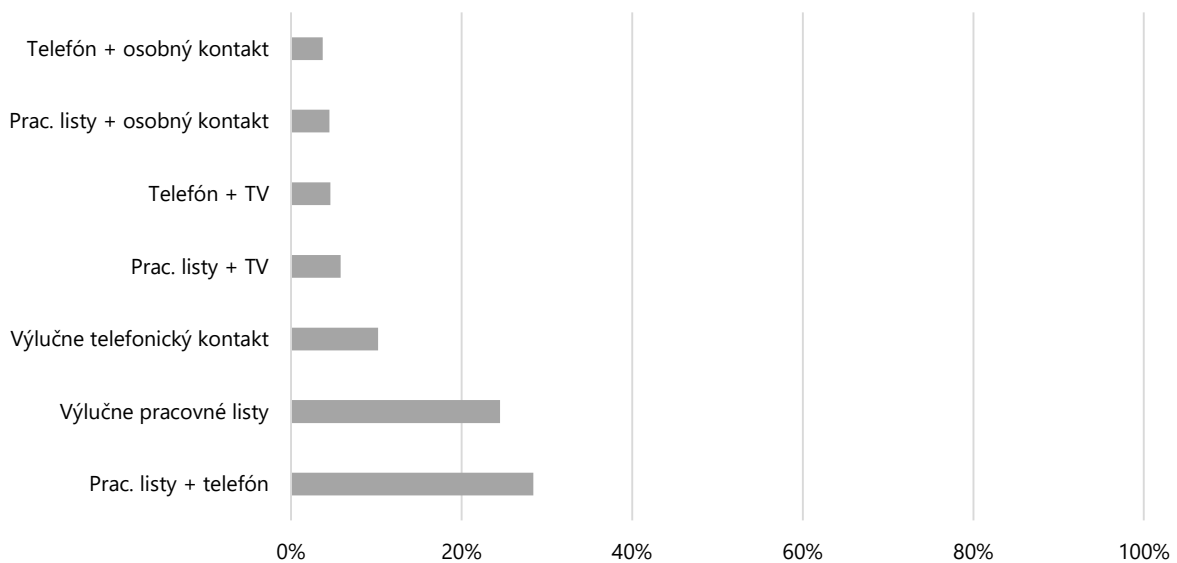
Odpoveď na otázku *Stretli ste sa pri online výučbe s niektorými z nasledovných problémov?* Možnosť viacnásobného výberu, možnosti sú uvedené v grafe. Na otázku odpovedali len učiteľky a učiteľia, ktorí v dotazníku označili, že vyučovali online. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Hlavné zistenia o priebehu a problémoch offline výučby

Pri offline výučbe sa najčastejšie kombinovali pracovné listy s telefonátmi

- Najzastúpenejšou formou offline výučby bola kombinácia pracovných listov s telefonickým kontaktom, využívala ju takmer tretina učiteliek a učiteľov, ktorí učili aj alebo výlučne prostredníctvom offline nástrojov (**28,4 %**; pozri aj graf 8).
- Porovnateľné množstvo učiteľov a učiteliek (**24,5 %**) však medzi nástrojmi offline výučby uviedlo výlučne zasielanie pracovných listov – **žiakom a žiačkam, ktorí sa učili prostredníctvom offline výučby, tak mohla pri vzdelávaní počas uzatvorenia škôl chýbať akákoľvek pedagogická podpora.**

Graf 8: Frekvencia kombinácií rôznych nástrojov offline výučby

Odpoď na otázku *Aké formy offline výučby ste využívali?* Možnosť viacnásobného výberu, možnosti sú uvedené v grafe. Údaje sú spracované už podľa kombinácií odpovedí jednotlivých učiteliek a učiteľov. Na otázku odpovedali len učiteľky a učitelia, ktorí v dotazníku označili, že vyučovali offline. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

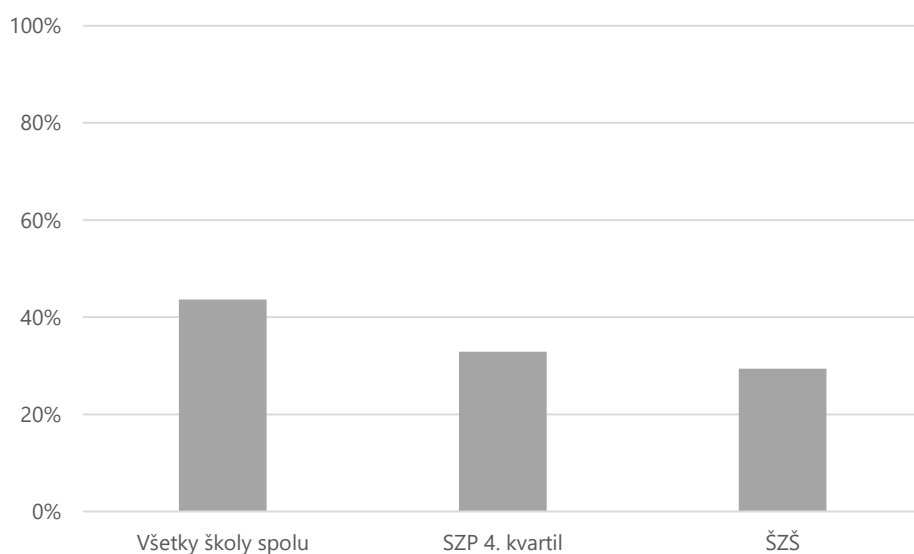

Hlavné zistenia o vzdelávaní sa učiteliek a učiteľov v oblasti dištančnej výučby

Počas uzatvorenia škôl absolvovala vzdelávanie v oblasti dištančnej výučby približne polovica učiteľov a učiteliek

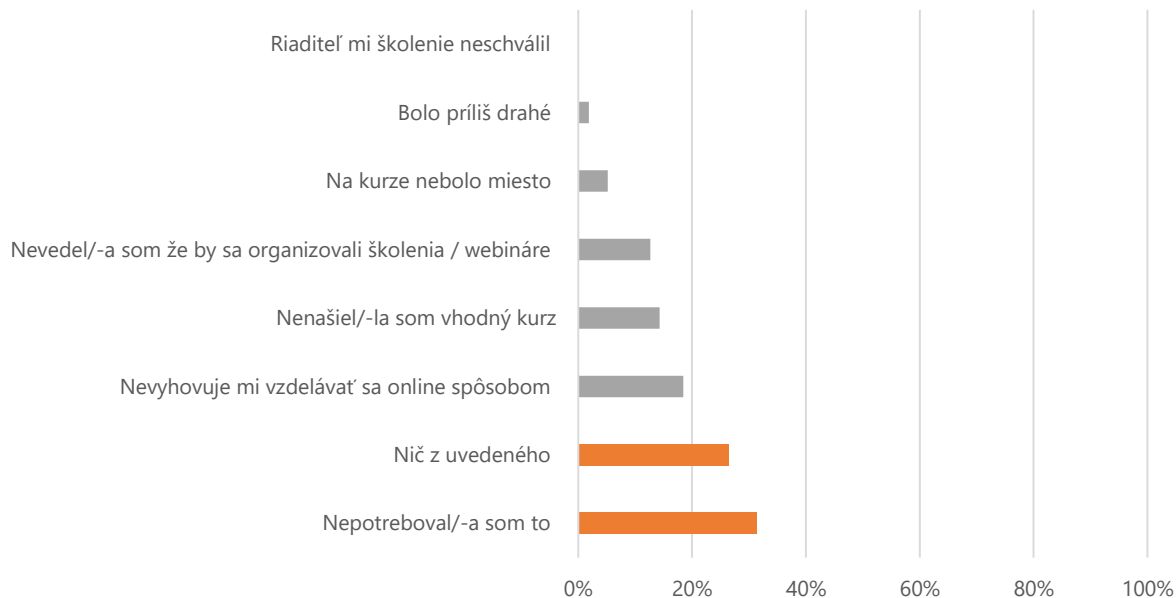
- Necelá polovica (43,6 %) učiteliek a učiteľov zapojených do prieskumu uviedla, že počas uzatvorenia škôl absolvovala školenie (webinár) zameraný na dištančné vzdelávanie (pozri aj graf 9).
- Najmenej sa vzdelávali učiteľky a učelia zo špeciálnych základných škôl a škôl s vysokým podielom žiakov a žiačok zo SZP
  - v **ŠZŠ** absolvovala vzdelávanie približne tretina (**29,4 %**) učiteľov a učiteliek
  - v **školách s vysokým zastúpením žiakov a žiačok zo SZP** rovnako asi tretina (**32,9 %**) učiteľov a učiteliek
- Asi tretina (**31,3 %**) učiteliek a učiteľov uviedla, že vzdelávanie neabsolvovala preto, že ho nepotrebovali; približne štvrtinu (**26,4 %**) dôvodov sa nepodarilo zistiť (označenie možnosti „Nič z uvedeného“; pozri aj graf 10).
  - Ďalšími zastúpenými dôvodmi boli nevyhovujúca forma online vzdelávania (**18,4 %**), čo môže súvisieť aj s nedostatočnými digitálnymi zručnosťami učiteliek a učiteľov, ako aj nedostatočná ponuka (**14,3 %**), resp. informovanosť o možnostiach vzdelávania (**12,7 %**) či nedostatok miesta na kurzoch (**5,2 %**)

Graf 9: Porovnanie podielu učiteliek a učiteľov vo vybraných typoch škôl, ktorí počas dištančného vzdelávania absolvovali školenie / webinár v oblasti dištančného vzdelávania

Odpoveď na otázku *Absolvovali ste počas prerušenia prezenčnej výučby školenie / webinár v niektorej z týchto oblastí?* Oblasti boli vymenované v predošlej otázke; možnosti odpovede *Áno – Nie*. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Graf 10: Frekvencia označovania dôvodov, pre ktoré učiteľky a učители neabsolvovali počas uzatvorenia škôl vzdelávanie v oblasti dištančnej výučby

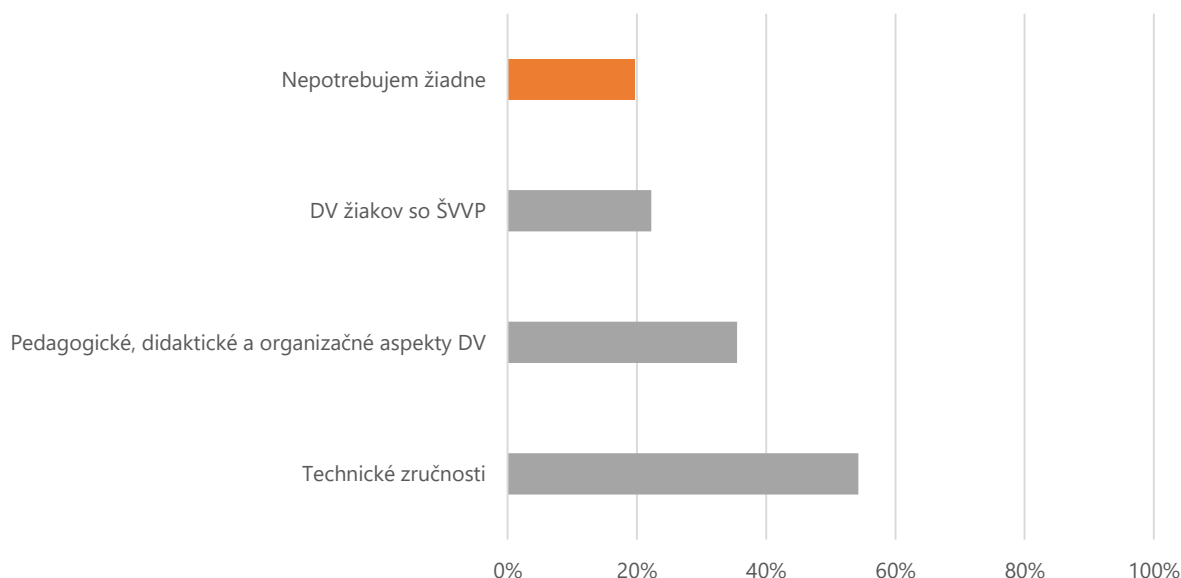

Odpoveď na otázku *Prečo ste vzdelávanie neabsolvovali?* Možnosť viacnásobného výberu, možnosti sú uvedené v grafe. Na otázku odpovedali len učiteľky a učители, ktorí označili, že počas uzatvorenia škôl vzdelávanie v oblasti neabsolvovali. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Potrebu vzdelávať sa v prípade opätovného uzatvorenia škôl deklarovalo 80 % zapojených učiteľov a učiteliek

- Bez potreby vzdelávania v prípade opätovného uzatvorenia škôl je len pätina (**19,7 %**) učiteliek a učiteľov zapojených do dotazníkového zisťovania (graf 11).
- Najviac by sa potrebovali učiteľky a učители vzdelávať v oblasti **technických zručností (54,3 %)**
- Približne tretina (**35,5 %**) by sa potrebovala vzdelávať v oblasti **pedagogických, didaktických a organizačných aspektov diaľkovej výučby**
- Približne pätina (**22,2 %**) by sa potrebovala vzdelávať ohľadom **dištančnej výučby žiakov a žiačok so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**

Graf 11: Frekvencia označovania oblastí, v ktorých by sa učiteľky a učители potrebovali vzdelávať v prípade, že by došlo k opätovnému uzatvoreniu škôl

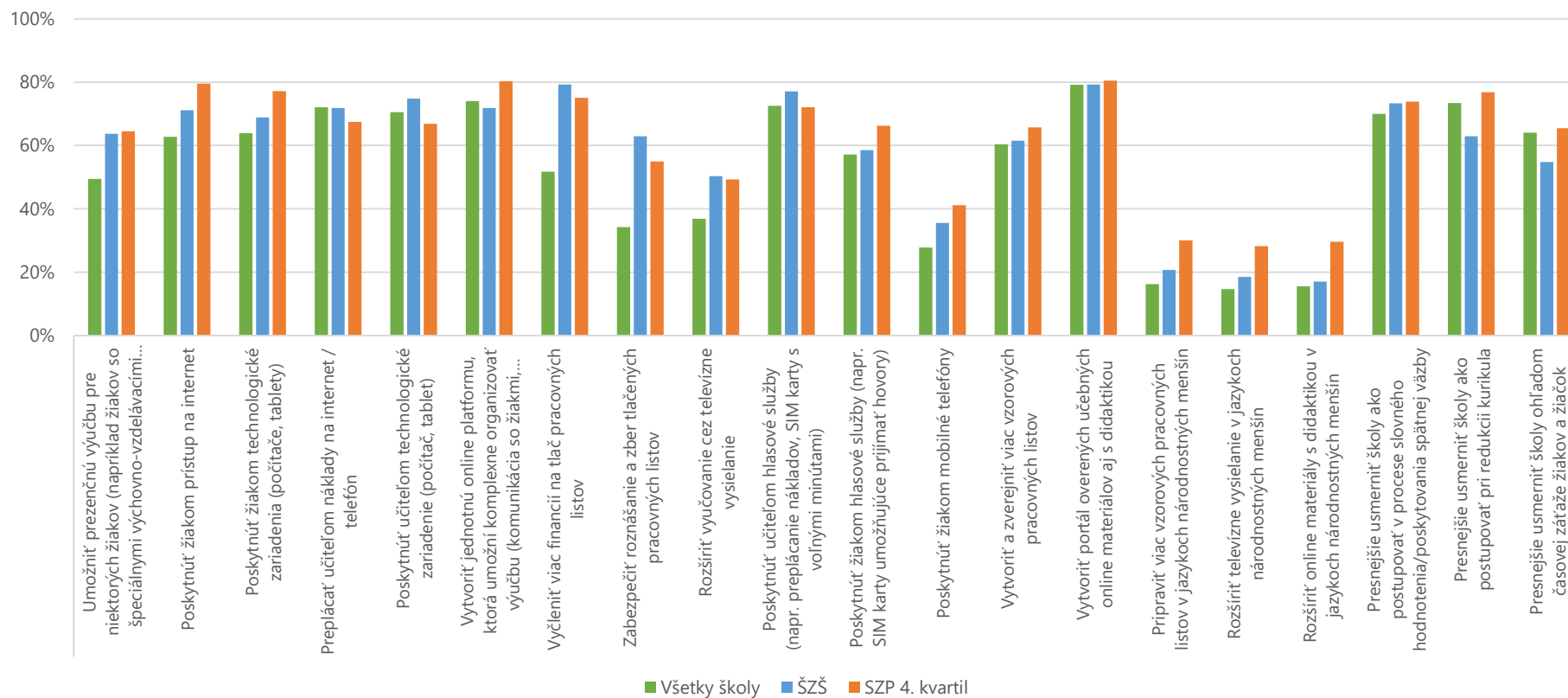

Odpoveď na otázku *Ak by došlo opäť k uzatvoreniu škôl, vakej oblasti by ste potrebovali školenie?* Možnosť viacnásobného výberu, možnosti sú uvedené v grafe. Výsledky vyplývajú z údajov z učiteľského dotazníka.

Hlavné zistenia o potrebe podporných opatrení medzi riaditeľkami a riaditeľmi

- Väčšina riaditeľiek a riaditeľov by uvítala rôzne **opatrenia pri podpore online výučby** (graf 12)
  - poskytnúť žiakom prístup na internet **62,8 %**, k technológiám **63,9 %**
  - preplácať učiteľom náklady na internet **72,1 %** a sprístupniť zariadenia **70,1 %**
  - vytvoriť online jednotnú platformu s online vzdelávacím obsahom **74 %**
  - **Riaditeľky a riaditelia ŠZŠ a škôl s najvyšším podielom žiakov a žiačok zo SZP** udávali častejšie **najmä potrebu sprístupniť online výučbu najmä pre žiačky a žiakov**
    - zabezpečenie prístupu na internetu **71,1 %** riaditeľiek a riaditeľov zo ŠZŠ a **79,5 %** zo škôl v 4. kvartile podľa zastúpenia detí zo SZP
    - zabezpečenie technologického vybavenia pre žiačky a žiakov **68,8 %** ŠZŠ a **77,2 %** SZP 4. kvartil
- **Umožniť prezenčnú výučbu pre vybrané skupiny žiačok a žiakov** (napr. so ŠVVP) by uvítala takmer polovica (**49,5 %**) riaditeľov a riaditeľiek
  - V prípade **ŠZŠ** by toto opatrenie potrebovalo **63,7 %** riaditeľov a riaditeľiek a v prípade škôl s najvyšším podielom detí zo **SZP 64,5 %**
- **V oblasti offline výučby** má najväčšiu podporu **sprístupnenie hlasových služieb učiteľom a učiteľkám (72,6 %)**, ako aj **žiačkam a žiakom (57,1 %)**

- **V prípade škôl s vysokým podielom žiakov a žiačok zo SZP a v prípade ŠZŠ však s frekvenciami pre celý súbor ukázala aj**
  - vysoká podpora **financovania tlače pracovných listov (79,3 % ŠZŠ a 75,1 % školy v 4. kvartile podľa zastúpenia žiakov zo SZP) a distribúcie a zberu tlačených listov (63 % ŠZŠ a 55 % SZP 4. kvartil)**
  - vyššia potreba v oblasti **prístupovania telefonických hovorov žiačkam a žiakom** (zabezpečenie telefónov **35,6 % ŠZŠ a 41,1 % SZP 4. kvartil** v porovnaní s 27,8 % pre všetky školy)
  - vyššia potreba v oblasti **poskytovania vyučovania cez televízne vysielanie (50,4 % ŠZŠ a 49,3 % SZP 4. kvartil** v porovnaní s 36,9 % pre všetky školy)
- Väčšina riaditeľov a riaditeľiek by tiež prijala **opatrenia v oblasti učebných materiálov (60,4 % vzorové pracovné listy a 79,2 % online učebné materiály) a usmernení v oblasti slovného hodnotenia (70 %), redukcie kurikula (73,4 %) či časovej záťaže (od 64 %)**
- Nižšie zastúpenie mali opatrenia na podporu vzdelávania žiačok a žiakov z jazykových menšín, čo pravdepodobne súvisí s tým, že títo žiaci a žiačky tvoria menšinu
  - Školy s vysokým podielom detí zo SZP a ŠZŠ by uvítali podporu v tejto oblasti vo väčšej miere
    - **vzorové pracovné listy v jazykoch nár. menšín 20,7 %** riaditeľov a riaditeľiek ŠZŠ a **30 %** v školách s najvyšším zastúpením detí zo SZP (pre celý súbor 14,7 %)
    - **rozšírenie televízneho vysielania v jazykoch nár. menšín 18,5 % ŠZŠ a 28,3 % SZP 4. kvartil (14,7 % pre celý súbor)**
    - **rozšírenie online materiálov s didaktikou v jazykoch nár. menšín 17 % ŠZŠ a 29,6 % 4. kvartil SZP (15,6 % pre celý súbor)**

Graf 12: Percento riaditeľiek a riaditeľov, ktorí by v prípade uzatvorenia škôl skôr až veľmi potrebovali podporné opatrenia v rôznych oblastiach dištančnej výučby

Výsledky na základe odpovedí na otázku riaditeľského dotazníka *Ak by došlo opäť k uzatvoreniu škôl, akú podporu by ste potrebovali, aby ste dokázali zabezpečiť výučbu pre všetkých Vašich žiakov?* Každé z opatrení hodnotili riaditeľky a riaditelia na škále od 1 (*Vôbec by som to nepotreboval/-a*) až 6 (*Veľmi by som to potreboval/-a*). Graf zobrazuje percento riaditeľiek a riaditeľov, ktorí pri danom opatrení označili na škále hodnoty 4 až 6, teda vyjadrili, že by opatrenie potrebovali. Výsledky vyplývajú z údajov z riaditeľského dotazníka.